

АЛЕКСАНДЪР ПУШКИН

ПРИКАЗКИ

София, 2023

А. С. Пушкин
СКАЗКИ

© Младен Исасв, превод
© Венцислав Кръстев, корица и илюстрации
© ИК „Пан“

Приказки

*Превод Младен Исаев
Илюстрации Венцислав Кръстев*

Александър Пушкин
(1799 – 1837)

ПОЕТЪТ

Най-великият поет на Русия е роден през 1799 г. в Москва. Пушкин бил от знатен род. Баща му, офицер в оставка, както и майка му, имали дворянско потекло. Домът им бил посещаван от най-прочутите тогава поети и писатели като Н. М. Карамзин и А. Жуковски.

Малкият Пушкин бил много чувствително дете. През целия си живот не забравил народните песни и приказки, които чул от сладкодумната си бавачка. Много по-късно (1830 – 1834) той майсторски преработил някои от тези приказки в стихове.

Като навършил дванадесет години, Пушкин бил изпратен в царския лицей край Петербург. В това училище прекарал шест години.

Още четиринадесетгодишен младият поет започнал да печата свои стихотворения и в големите литературни списания. В лицей Пушкин написал сто и двадесет стихотворения и започнал първата си голяма поема – „Руслан и Людмила“.

След като завършил лицей (1817), той бил назначен на държавна работа в Петербург. Там тогава живеели най-добрите руски писатели и поети. Пушкин започнал да се среща с тях. Те забелязали неговата голяма дарба и с радост го приемали при себе си. А когато Пушкин прочел пред Жуковски – най-прославения тогава руски поет – своята поема „Руслан и Людмила“, Жуковски му подарил портрета си с надпис: „На ученика победител, от победения учител“.

В Петербург Пушкин не стоял дълго време. Той симпатизирал на декабристите, които искали да ограничат царската власт. За наказание през 1820 г. бил изпратен на служба в Южна Русия. За четири години обиколил Кавказ и Крим, живял в градовете Кишинев и Одеса. През това време той написал някои от най-хубавите си творби – поемите „Кавказки пленник“, „Бахчисарайски фонтан“ и „Цигани“. Започнал и гениалния си роман в стихове „Евгений Онегин“.

След конфликт с началника си в Одеса, Пушкин бил уволнен. Изпратили го на заточение в семейното имение в село Михайловское (1824), където живял изолиран, под полицейски надзор.

След две години бил помилван. Позволено му било да живее в Москва и Петербург. Славата на поета сега достигнала своя връх. Ала младият гений не бил честит дълго да се радва на тази слава.

Заради обичната си жена Пушкин извикал на дуел сина на холандския консул в Петербург и бил смъртоносно ранен с куриум в корема. След два дни той завинаги се простил с този свят. Цяла Русия оплакала своя велик поет.

Неговите повести, в които така прекрасно е описан руският живот; неговите дивни поеми, които лъхат на пролет; омайните му приказки, написани на нечуван дотогава лек и звучен език и вълшебните му стихове, в които е вложил великата си душа – всичко това и днес с най-голяма наслада се чете и препрочита.

Ран Босилек

ПРИКАЗКА ЗА ЦАР САЛТАН

Три дeвици у дома
прели в кѣсната тѣма.
„Ако бих била царица –
рекла първата девица, –
нагостила бих с обяд
целия покръстен свят.“
„Ако бих била царица –
рекла нейната сестрица, –
бих могла да изтъка
плат – света да облека.“

„Ако бих била царица –
рекла третата сестрица, –
аз на царя мил и драг
бих родила син юнак.“

Рекла само и в тъмата
леко скръцнала вратата,
влязъл там самият цар,
на страната господар.
Спрял отвънка зад стобора,
той подслушал разговора
и харесал – тъй добра –
царят третата сестра.
„Здрасти, хубава девице –
рекъл той, – бъди царица
и юнак ми ти роди,
щом септември захлади.
А пък вие, гълъбици,
двете с вашата сестрица
от дома си подреден
хайде тръгвайте след мен:
първата ще е готвачка,
втората ще е тъкачка.“

Трите с царя хубавец
влезли в чудния дворец.
И преди да се стъмнило,

се извършило венчило.
Седнал царят най-подир
със царицата на пир.
После на легло богато
от кост слонова и злато
легнали за първи път
младоженците да спят.
А готвачката бесняла,
с плач тъкачката лудяла
в люта завист и злина
срещу царската жена.
А царицата чудесна,
без да чака, син понесла
в тая нощна тишина.

А била тогаз война.
Цар Салтан с врага воювал —
яхнал кон и се сбогувал,
рекъл да се пази тя
и да помни любовта.
Докато се биел люто
надалеч в поле прочуто,
срок дошъл да има син;
той родил се цял аршин.
Бдяла майката царица
като над орле орлица;
на честития баща

с конник пратила вестта.
А сестрите във палата
с Бабариха – злата сватя,
за да ѝ напакостят,
рекли конника да спрат;
друг изпратили с такова
хитро съчинено слово:
„От царицата добра
нямаш син, ни дъщеря,
нито жаба, ни мишленце,
а невиджано зверенце“.

Чул от конника вестта
слисаният цар баща
и едва в гнева си бесен
пратеника не обесил;
но след малко се смилил
и в двореца наредил:
„Да се чака възвращение
и законното решение.“

Конникът със грамота
се завърнал сутринта.
А сестрите във палата
с Бабариха – злата сватя,
рекли да го оберт;
почнали да го поят,

чантата му те окрали,
друга заповед му дали –
конникът, туй не разбрал,
тази заповед предал:
„Заповядва строго царя
на придворните боляри
в миг царицата с плода
да захвърлят вдън вода.“
Натъжените боляри
за царицата скърбляли
и за малкото дете –
влезли в спалнята им те.
Обявили с пълна вяра
волята на господаря,
чели указа на глас.
И царицата завчас
със сина ведно сложили
в бъчва и я насмолили,
пуснали я в океана
заповед уж на Салтана.

В синя вис блестят звездите,
в морска шир бучат вълните;
облак по небе лети,
бъчва по море кънти.
Вътре тъжната царица
сълзи лей като вдовица;

а синът расте, расте
не със дни, а с часове.
Нощ. Царицата все плаче...
А синът вълна подкача:
„Вълна моя, ти вълна!
Ти, която в тишина
плискаш, дето си желаш,
с морските скали играеш,
потопяваш брегове,
носиш лодки, ветрове —
не погубвай ни, послушай,
изхвърли ни ти на суша!“
Чула волната вълна,
върху бряг във светлина
бъчвата изнесла леко
и отлитнала далеко.
Тъй, спасили се от смърт,
сетили те земна твърд.
Кой оттук ще ги избави?
Бог нима ще ги остави?
На нозе синът стоял,
в дъното глава опрял,
понапънал се и ето:
„Как прозорец към небето
да отворя?“ — промълвил,
с удар дъното пробил.

Дишали сега на воля;
гледат — хълм, морето долу,
а на хълма извисен
лошка клони дъб зелен.
Мисли си синът: вечеря
аз ще трябва да намеря.
От дъба откъртил прът
и на лък го свил синът,
свилен шнур свалил от кръста
и лъка увил чевръсто.
от тръстика взел стрела,
остра, зла като игла,
и потеглил през долина
той, на лов в морето синьо.

Щом брега достигнал той,
чул отблизо стон и вой...
Цялото море ревяло;
нещо лошо се видяло:

лебед пляска със крила,
ястреб гони го – стрела;
плиска лебедът водата,
мъти я, плющи с крилата...
Ястребът със клюн студен
го кълве окървавен...

Но стрелата в миг извила
и се в ястреба забила –
кърви ястребът пролял
и ловецът млад се спрял;
гледа: ястребът се дави,
но не птичи вик издава.
Лебедът натам снове,
злия хищник той кълве,
бърза с гибелта му близка,
дави го, с крила го плиска –
на ловеца млад и мил
той по руски промълвил:
„Ти си, княже, мой спасител,
мой юначен избавител,
не скърби, че зарад мен
ще гладуваш някой ден;
че морето взе стрелата,
че те сполетя бедата.
Аз ще ти благодаря
и с добро ще те даря:
ти спаси не лебед-птица,

а с живот дари девица,
и не ястреб стрелна ти,
а магьосник усмърти.
Няма век да те забравя.
Ще ме наидеш вред такава;
време е да си вървиш,
не тъжи, легни да спиш.“

Литнал този лебед-птица,
а пък майката царица
и синът ѝ този път
гладни легнали да спят.
В миг синът отворил взори,
гледа – блеснали простори,
от почуда слисан, ням,
той съгледал град голям,
чуден град, стени зъбчати,
зад стените – ред палати,
черкви приказни отвъд
с златни куполи блестят.
Той царицата събудил,
ахнала тя с глас зачуден!
Рекъл той: „Изглежда май
с нас си лебедът играй.“

Двама към града поели.
Мигом зад стените бели

